

COMUNICACIÓ

Roberto Augusto Míguez: *Poesia i filosofia en F. Schiller: poesia ingènua i sentimental*

1. *Poesia ingènua*: F. Schiller comença el seu tractat *Sobre poesia ingènua i poesia sentimental*¹ destacant el paper de la natura en la vida de l'home. El plaer que ens produeix la seva visió no ve donat pel fet que agradi a l'enteniment o als sentits, sinó per ésser natura; perquè es troba de tal forma en consonància amb la nostra ànima que la seva contemplació ens produeix plaer. Aquesta forma d'apropar-se a la natura necessita dos elements. Per una banda, que l'objecte que ens provoca aquest sentiment sigui natura, o almenys que nosaltres el considerem com a tal, ja que en el moment en què descobríssim que no ho és, canviaria la nostra atenció envers ell. I també que aquest interès sigui ingenu; és a dir, que contemplem alguna cosa no per allò que ens pot fer guanyar o perdre (per un determinat interès) sinó pel fet que ens provoca goig. Això és així perquè la manera de gaudir amb la natura no és estètica, sinó moral, ja que resulta de la mediació d'una idea entre nosaltres i ella.

Aquest sentiment d'ingenuïtat necessita que allò natural s'imposi sobre el que és artificial, que, tal com diu Schiller, la veritat guanyi a la simulació. És a dir, que la natura s'imposi sobre l'art amb consciència de la persona o sense ella. Si no es produeix aquesta consciència estem davant l'ingenu de sorpresa; en el cas que es produeixi amb la plena consciència del subjecte, en l'ingenu de caràcter, ja que és resultat d'allò idiosincràtic propi del subjecte. En el primer cas s'ha de poder negar la natura, i en el segon no es pot fer.

1. F. SCHILLER, «Über Naive und Sentimentalische Dichtung», en *Schillers Werke*, Herman Böhlau Nachfolger, Weimar, 1962, pp. 413-503. Aquesta obra és una de les més importants de la producció de Schiller, juntament amb les *Cartes sobre l'educació estètica de l'home*. Sobre aquest tractat, que mostra l'àmbit filosòfic kantiano-fichteà de Schiller, m'ha semblat molt interessant el següent article: S. TURRÓ, «L'educació estètica a Schiller», en *Noves reflexions a l'entorn de l'educació estètica: Seminari Iduna* (1998), Ed. Universitat de Barcelona, Barcelona 1999.

2. *Poesia sentimental*: El poeta sentimental és, tal com hem dit, aquell que cerca la natura. Quan l'home roman en ella posseeix una unitat harmònica entre els sentits i la raó. Però quan entra en l'etapa de la cultura això es trenca i només anhela aquella unitat primigènia perduda. Però el geni poètic no desapareix; malgrat que l'ésser humà ha abandonat aquesta edat daurada, l'instint moral incita el seu sentiment poètic, que no s'apaga i troba una altra direcció on anar. Aquesta harmonia sols es compleix ara de forma ideal fora d'ell com un pensament a realitzar. En aquest estat de senzillesa primera el poeta només imita la natura; però en la fase cultural el que fa el rapsode és representar aquest ideal perdut.

En el poeta sentimental hi ha una meditació sobre les sensacions que li produeixen els objectes. És en aquesta relació entre la idea i l'objecte on es demostra tota la força poètica que no posseeix el poeta ingenu. El sentimental lluita contínuament entre la realitat limitada i la seva idea infinita; això provoca una emoció que prové d'una doble font. A partir d'aquesta dicotomia entre realitat i ideal, Schiller estableix una nova diferència. Si es prefereix representar la realitat com un objecte que ens produeixi aversió, es farà poesia satírica. Si es tracta l'ideal amb simpatia, es farà poesia elegíaca. En aquesta classificació s'haurà de situar tot poeta que porti aquest nom.

2.1. *Poesia satírica*: La poesia satírica es basa en el contrast entre l'ideal i la realitat. Si això es fa d'una forma seriosa i apassionada, és sàtira patètica; si es fa de forma plàcida i alegre, és sàtira festiva. Aquesta aversió que sent el poeta satíric no prové de l'objecte mateix, sinó sempre de l'ideal contraposat; si aquesta es basa en els sentits és indigna, ja que ha de provenir de la raó. El patetisme ben entès ha de provocar-nos emoció gràcies a les idees, no en la lluita contra allò que és real.

La vocació del poeta satíric és anhelar l'ideal. Schiller, aprofundint més en la natura d'aquest tipus de poeta, afirma que l'autor donat a la sàtira patètica posseeix una ànima sublim i el rapsode que tendeix cap a la sàtira burlesca posseirà un cor bell. El primer té l'avantatge que la natura del tema que tracta és lluny de la frivolitat de la vida corrent. Per això és necessari que el poeta burlesc es posi en el lloc de l'objecte i l'ennobleixi; així s'allunyarà d'aquesta possible frivolitat.

2.2. *Poesia elegíaca*: Quan en la contraposició entre la realitat i l'ideal predomina aquest últim, Schiller anomena elegíac el sentiment resultant. Si la sensació que produeix és de dolor, resulta l'elegia en sentit estricte; si provoca alegria, ens trobem davant la poesia d'idil·li. Aquest dolor ha de sorgir de l'ideal, ja que altrament és indigne del sentiment poètic; encara que allò que provoca la pena sigui quelcom exterior, s'ha de transformar en ideal per, d'aquesta forma, dotar de vertadera intensitat la composició que pugui efectuar el rapsode. El tractament poètic es basa, doncs, en la reducció del finit a l'infinit.

La natura és l'única que pot justificar l'obra del poeta. No ha de caure en la mera imitació, ni afavorir el que és sensorial, ja que la voluntat està orientada per lleis morals. Els sentiments d'aquest tipus d'artista han de correspondre al caràcter ingenu: senzillesa, llibertat, franquesa, etc. Si hi ha maldat en ell no podrà mai arribar a les cotes d'un gran poeta. No s'ha de quedar només en els sentiments momentanis d'un home concret, sinó que s'ha de dirigir a tota la humanitat elevant-nos al bell i sublim que hi ha en cada un de nosaltres.

2.3. *Poesia idil·lica*: La poesia d'idil·li cerca representar aquell estat d'innocència que se suposa que una vegada l'home va experimentar. A fi d'aconseguir-lo, els poetes fugen de l'escenari de la ciutat per situar-nos en un ambient pastoral més propens a la recreació d'aquesta felicitat sense artifici. El fet de col·locar l'escenari en aquest lloc no és l'objectiu d'aquest tipus de poeta, ja que el fi bàsic és representar la innocència inherent a l'esperit humà. La cultura ha de mirar cap aquest fi últim, encara que només sigui com una quimera vers la qual tendir.

Aquest paradís primer es reconstrueix en tots els pobles; allà l'home no està sotmès a la necessitat de posseir que caracteritza l'home modern i se satisfà amb els mitjans mínims per a la seva supervivència. Aquesta fase no deixa de ser una bella ficció creada pel poeta, un ideal al qual podem aspirar. El problema d'aquesta ficció radica en el fet que es col·loca darrere i no davant, i per això no provoca el desig de posseir-la, sinó una tristesa per la seva pèrdua; a més, aquesta poesia ofereix poc a l'esperit i tan sols incita a la calma, mai a l'activitat.

3. *Conclusions:* Que el poeta ingenu sigui natura fa que aquest pugui actuar com una unitat. Es pot representar l'home com un tot i mostrar el seu vertader contingut. El sentimental, per la seva banda, pot reconstruir la dicotomia entre la realitat i l'ideal per a tornar a restaurar aquesta unitat trencada que es dona en el poeta ingenu (quan està situat en la fase prèvia a la cultura); ell passa de la finitud a la infinitud que s'ha de tornar objecte de tot poema gràcies al retorn a aquesta etapa primera.

El poeta ingenu té una relació de dependència amb la realitat que l'altre no posseeix. El poeta sentimental, per la seva banda, està en desavantatge respecte de l'ingenu, perquè el seu objecte només pot provocar un anhel d'allò perdut que l'altre posseeix com a realitat. Però supera l'ingenu perquè l'ideal que representa és infinit, mentre que l'altre es mou en la limitació; la realitat queda sempre darrere de l'ideal. La poesia basada en l'ideal convida a la tranquil·litat, a allunyar-se de la realitat, mentre que l'altra incita a llançar-se a la vida. El poeta sentimental té la dificultat de passar del que és particular, del subjectiu, a l'universal, que és objectiu. Al final d'aquest procés no pot quedar rastre de la necessitat, ja que un poeta sempre ha d'aspirar a la llibertat.